

QORTI TAL-MAGISTRATI (GĦAWDEX)
BĦALA QORTI TA' ĠUDIKATURA KRIMINALI

Magistrat Dr. Jean Paul Grech B.A., LL.D

M.Juris (Int. Law), Adv. Trib. Eccl. Melit

SENTENZA

Mogħtija illum, it-Tlieta wieħed u għoxrin (21) ta' Jannar 2025

Kawża Nru 10/2017

Il-Pulizija

(Spettur Josef Gauci)

Vs

Peter Paul Said

Christopher Angelo Grech

A. Preliminari

Il-Qorti,

Rat l-akkużi miġjuba kontra **Peter Paul Said**, iben Michael u Lucy nee' Grech, imwieled ġewwa r-Rabat, Għawdex nhar id-disgħa (9) ta' Lulju 1974 u residenti 'Mayflower, Triq l-Isqof M.F. Buttigieg, Nadur, Għawdex, detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 15674(G) u kontra **Christopher Angelo Grech**, iben Angelo u Mary Rose, imwieled ġewwa l-Istati Uniti tal-Amerika nhar is-sebgha u għoxrin (27) ta' Marzu 1982 u residenti 71, Triq San Ġwann Nadur, Għawdex, detentur tal-karta tal-identita' bin-numru 441194(M) talli:

(1) fuq talba tal-Awtorita' għas-Saħħa u Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol Peter Paul Said ġie akkużat fil-kapaċita' tiegħu personali u/jew bħala direttur tal-Kumpanija 'Said Construction Limited' u Christopher Angelo Grech ġie akkużat fil-kapaċita' tiegħu personali u/jew bħala operatur tal-krejn EAZ 973 talli fi Triq l-Imġarr, Xewkija, Għawdex nhar il-ħamsa u għoxrin (25) ta' April, 2015 għal ħabta tal-ħdax ta' filgħodu (11.00hrs) b'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni, jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew fil-professjoni tagħhom jew b'nuqqas ta' tħaris ta' regolamenti ikkaġunaw il-mewt ta' Eukaristico Sultana mix-Xagħra Għawdex;¹

(2) Peter Paul Said akkużat waħdu talli fl-istess żminijiet, lok u ċirkostanzi u/jew fil-ġranet ta' qabel naqas milli jħares is-saħħa u sigurta' tal-impjegati, kif ukoll tal-persuni kollha li setgħu ġew affetwati bix-xogħol

¹ Artiklu 225 tal-Kap.9 tal-Liġijiet ta' Malta.

li kien qed isir u dan billi naqas milli jieħu l-passi neċessarji kollha sabiex jiġi evitat dannu fiżiku, korrimient jew mewt fuq il-post tax-xogħol;²

(3) Peter Paul Said akkużat waħdu talli fl-istess żminijiet, lok u ċirkostanzi naqas milli jiżgura li apparat tax-xogħol espost għall-kondizzjonijiet li jikkawżaw deterjorament u li jista' jwassal għal sitwazzjonijiet ta' perikolu jsirulu spezzjonijiet perjodiċi u meta jkun adatt, testijiet minn persuni kompetenti. Ir-riżultat ta' dawn l-ispezzjonijiet kellhom jiġu reġistrati minn min iħaddem u jinżammu għal perjodu minimu ta' sentejn. Kull *record* li joħroġ minn xi spezzjoni kellu jinżamm hekk li l-Awtorita' tkun tista' tarah meta titlob li tagħmel dan;³

(4) Peter Paul Said akkużat waħdu talli rrenda ruħu reċediv b'sentenza tal-Qorti tal-Maġistrati liema sentenza hija definitiva;⁴

(5) Christopher Angelo Grech akkużat waħdu talli fl-istess żminijiet, lok u ċirkostanzi naqas milli jħares s-saħħa u s-sigurta' tiegħu, kif ukoll tal-persuni li setgħu ġew affettwati bix-xogħol, li kien qed isir u dan billi naqas milli jieħu l-passi neċessarji kollha sabiex jiġi evitat dannu fiżiku, korrimient jew mewt fuq il-post tax-xogħol u naqas milli jieħu l-miżuri

² Artikolu 6(1)(2) tal-Att 27/2000 Kap 424 tal-Liġijiet ta' Malta.

³ Artikolu 5(2)(a), (3) u (5) tal-Avviż Legali 282/04 (S.L. 424.30).

⁴ Artikolu 49 u 50 tal-Kap 9 tal-Liġijiet ta' Malta.

neċessarji sabiex ir-riskji jiġu ridotti kemm huwa raġenevolment prattiku.⁵

Rat in-nota tal-Avukat Ġenerali datata disgħa u għoxrin (29) ta' April 2019⁶ li permezz tagħha huwa bagħat lill-imputati Peter Paul Said u Christopher Angelo Grech biex jiġu ġġudikati minn din il-Qorti bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali kif maħsub taħt:

1. Fil-konfront ta' Peter Paul Said u Christopher Angelo Grech:

- fl-artikolu 225(1) tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;
- fl-artikoli 17, 23, 31 u 533 tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

2. Fil-konfront ta' Peter Paul Said:

- fl-artikoli 6(1), 6(2) u 38 tal-Att dwar l-Awtorita għas-Saħħa u s-Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol, Kapitolu 424 tal-Liġijiet ta' Malta;
- fir-regolamenti 5(2)(a), 5(3) u 5(5) tal-Avviż Legali 282 tal-2004 (Regolamenti dwar Apparat tax-Xogħol (Bżonnijiet Minimi għas-Sigurta u s-Saħħa) – Leġislazzjoni Sussidjarja 424.30);⁷ u
- fl-artikoli 49 u 50 tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

⁵ Artikolu 7(1) tal-Att 27/2000 Kap 424 tal-Liġijiet ta' Malta.

⁶ Fol. 219 u 220 tal-proċess.

⁷ Kif kienet il-liġi fi żmien ir-reat. Din il-liġi ġiet sostitwita permezz ta' Avviż Legali 293 tal-2016 (Regolamenti dwar Apparat tax-Xogħol (Bżonnijiet Minimi għas-Saħħa u Sigurta) – Leġislazzjoni Sussidjarja 424.35.

3. Fil-konfront ta' Christopher Angelo Grech:

- fl-artikoli 6(2)(e), 7(1) u 38 tal-Att dwar l-Awtorita għas-Saħħa u Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol, Kapitolu 424 tal-Liġijiet ta' Malta.

Rat li waqt is-seduta tad-disgħa (9) ta' Mejju 2019 ġew moqrija l-Artikoli mibgħuta mill-Avukat Ġenerali fid-disgħa u għoxrin (29) ta' April 2019 u f'dik l-istess seduta l-imputati ddikjaraw li ma kellhomx oġġezzjoni li l-każ tagħhom jiġi trattat u deċiż minn din il-Qorti bi proċedura sommarja;

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Għawdex) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali tad-disgħa u għoxrin (29) ta' Novembru 2019 li permezz tagħha dik il-Qorti:

- (i) ma sabitx lill-imputat Christopher Angelo Grech ħati tal-ewwel (1) u l-ħames (5) imputazzjoni miġjuba kontrih u lliberatu minnhom;
- (ii) ma sabitx lill-imputat Peter Paul Said ħati tal-ewwel (1), tat-tieni (2) u tar-raba' (4) imputazzjoni u illiberatu minnhom u wara li rat l-Artikoli 5(2)(a), (3) u (5) tal-Avviz Legali 282/04 (S.L.424.30) sabitu ħati tat-tielet (3) imputazzjoni u ikkundannatu għall-ħlas ta' multa ta' elfejn ewro (€ 2,000);

Rat ir-rikors tal-appell intavolat mill-Avukat Ġenerali pprezentat fit-tmintax (18) ta' Diċembru 2019 fejn talab lill-Qorti tal-Appell Kriminali sabiex tirriforma s-sentenza appellata billi filwaqt li:

- (1) tikkonfermaha fil-parti fejn sabet lil Peter Paul Said ħati tat-tielet (3) imputazzjoni dedotta kontrih; u
- (2) tikkonfermaha fil-parti fejn ma sabitx lil Peter Paul Said ħati tat-tieni (2) imputazzjoni dedotta kontrieh;
- (3) tgħaddi biex tħassar u tirrevoka dik il-parti tas-sentenza fejn:
 - (i) fir-rigward ta' Peter Paul Said ma sabitux ħati tal-ewwel (1) u r-raba' (4) imputazzjonijiet dedotti kontrieh u minflok tgħaddi sabiex issibu ħati ta' dawn l-imputazzjonijiet u konsegwentement tinfliggi piena skont il-liġi u li hija adegwata għaċ-ċirkostanzi tal-każ odjern;
 - (ii) fir-rigward ta' Christopher Angelo Grech ma sabitux ħati tal-ewwel (1) u l-ħames (5) imputazzjonijiet dedotti kontrieh u minflok tgħaddi sabiex issibu ħati ta' dawn l-imputazzjonijiet u konsegwentement tinfliggi piena skont il-liġi u li hija adegwata għaċ-ċirkostanzi tal-każ odjern;

Rat is-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fl-erbatax (14) ta' April 2023 li permezz tagħha *ex officio* irrevokat s-sentenza mogħtija minn

din il-Qorti diversament preseduta fid-disgħa u għoxrin (29) ta' Novembru 2019 għaliex ma kienx ġie indikat korrettament l-artikolu tal-Liġi li minnu temerġi t-tielet (3) imputazzjoni li tagħha instabet ħtija u biex ma tipprivax lill-partijiet mill-benefiċċju tad-*doppio esame*, irrinvijat l-atti lill-Qorti tal-Maġistrati (Għawdex) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabiex l-imputati jerġgħu jitpoġġew fil-pożizzjoni li kienu immedjatament qabel ma giet pronunzjata s-sentenza appellata u biex terġa' tingħata sentenza mill-ġdid skont il-liġi;

Rat illi l-atti odjerni ġew assenjati lil din il-Qorti kif preseduta nhar is-satax (19) ta' Frar 2024 tramite l-Assenjazzjoni ta' Kawżi u Doveri maħruġa ai termini tal-Artikolu 11(3) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta u l-Artikolu 520 tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta;

Semgħet lill-Prosekuzzjoni, lill-Parte civile u lid-Difiża jiddikjaraw fis-seduta tal-ħmistax (15) ta' Marzu 2024 li huma kienu qegħdin jeżentaw lill-Qorti milli terġa' tisma' mill-ġdid ix-xhieda li kienu ġew prodotti sa dakinhar kif wkoll milli jiġu sottomessi mill-ġdid d-dokumenti preżentati sa dak l-istadju;

Rat illi fis-seduta tal-ħmistax (15) ta' Ottubru 2024 il-*parte civile* ddikjarat li intlaħqet transazzjoni għar-rigward il-pendenzi ċivili konċernanti l-inċident *de quo* mal-imputat Peter Paul Said biss u konsegwentament fil-konfront tal-istess imputat, il-*parte civile* irrinunzjaw għal dak kollu li hu rinunzjabbli fil-konfront ta' Peter Paul Said;

Rat illi fl-istess seduta tal-ħmistax (15) ta' Ottubru 2024, l-imputat Peter Paul Said irreġistra ammissjoni għall-akkużi kollha miġjuba fil-konfront tiegħu. Fid-dawl ta' din l-ammissjoni l-Qorti wissietu b'mod l-aktar solenni fuq il-konsegwenzi legali ta' tali ammissjoni u tatu żmien xieraq sabiex jerga' jikkunsidra mill-ġdid l-ammissjoni tiegħu;

Semgħet lill-imputat Peter Paul Said jikkonferma mill-ġdid l-ammissjoni tiegħu;

Rat li ma teżisti l-ebda raġuni tajba in linea ma' dak stabbilit fl-artikolu 392A(3) tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta biex il-Qorti tiddubita jekk ir-reati ġewx tassew magħmula jew tiddubita jekk l-imputat Peter Paul Said huwiex ħati tar-reati addebitati lilu;

Rat illi fl-istess seduta tal-ħmistax (15) ta' Ottubru 2024 il-Prosekuzzjoni u l-imputat Peter Paul Said iddikjaraw li in linea ta' patteġjament għar-rigward il-piena huma qablu li għandha tiġi inflitta piena ta' ħamest elef Ewro (5,000) u talbu lil Qorti sabiex tapprova u tikkonferma tali patteġjament;

Rat li l-parte civile irrimettiet ruħha għar-rigward il-piena proposta fil-konfront tal-imputat Peter Paul Said;

Rat il-provi kollha miġbura quddiem din il-Qorti diversament preseduta;

Rat l-atti kollha tal-inkjesta magisterjali li saret in konnessjoni ma' dan l-incident;

Rat l-atti l-oħra kollha ta' dan il-proċediment;

Semgħet it-trattazzjoni tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Dan il-każ jittratta dwar incident li seħħ fil-ħamsa u għoxrin (25) ta' April 2015 ġewwa x-Xewkija. Il-vittma Eucharistico Sultana flimkien ma' ibnu riedu jagħmlu xogħol fl-għoli fuq faċċata ta' blokk appartamenti propjeta ta' Francis Bonello. Dan kien jirrikjedi li huma jitilgħu f'gagġa miġbuda bi crane biex ikun jista' jsir ix-xogħol rikjest. Kien għalhekk li ġie mikri crane mingħand l-imputat Peter Paul Said flimkien ma' gagġa. Dan il-crane kellu joperah Christopher Angelo Grech. Ġara li l-vittma Eucharistico Sultana ipprova jlaħħaq l-aħħar fil billi serraħ mal-bieba tal-gagġa li hu u ibnu kienu qegħdin jaħdmu fiha. Il-bieba tal-gagġa infetħet u Sultana waqa' għoli ta' madwar tlett (3) sulari. Huwa miet ftit wara fl-Isptar Ġenerali ta' Għawdex minħabba l-ġrieħi li huwa kien soffra rizultat tal-waqa'.

B. Sintezi tal-Provi Miġbura

It-Tabib Dottor Joseph Rapa⁸ xehed illi dak inhar tal-inċident fil-ħamsa u għoxrin (25) ta' April 2015 huwa kien xogħol ġewwa d-Dipartiment tal-Emergenza fl-Isptar Ġenerali ta' Għawdex meta daħal Eucharist Sultana b'ħafna ġrieħi f'sidru, f'qalbu u fil-*muscoskeletal system*. Kellu frattura f'idu x-xellugija, fratturi fil-kustilji tan-naħa tax-xellug ta' sidru mill-ħames kustilja sat-tnax- il kustilja. Kellu ukoll kollass tal-pulmun, kellu demm madwar il-pulmun, milsa mifqugħa, fwied imbengel, demm migmugħ f'partijiet f'żaqqu, frattura fil-pelvis u kellu ukoll xi fratturi fl-għadma ta' dahru. Miżuri ta' risuxxitazzjoni bdew immedjatament hekk kif il-pazjent daħal l-isptar fil-ħdax u sitta u għoxrin minuta ta' filgħodu (11.26am) u dawn komplew sas-siegħa u tlieta u erbgħin minuta ta' wara nofsinhar (1.43pm) fejn imbagħad il-pazjent gie ċċertifikat mejjet.

Saviour Farrugia,⁹ rappreżentant ta' Transport Malta xehed illi fid-data tal-inċident, il-*krejn* bin-numru ta' reġistrazzjoni EAZ 973 kien irreġistrat fuq l-imputat Peter Paul Said. Kien ilu hekk reġistrat mis-sebġha (7) ta' Ottubru 1995. F'seduta oħra ikkonferma wkoll li Christopher Angelo Grech kellu liċenzja tas-sewqan li kienet tippermettilu jsuq mutur, karozza, quadbike u anke trakkijiet.

L-iSpettur Frank Anthony Tabone¹⁰ xehed li huwa kien l-uffiċjal tal-Pulizija li investiga l-inċident li kien seħħ nhar il-ħamsa u għoxrin (25) ta' April 2015, fejn ċertu Eucharistico Sultana mix-Xagħra Għawdex kien tilef ħajjtu

⁸ Fol. 28 et seq.

⁹ Fol. 34 et seq; fol. 63 et seq u fol. 84.

¹⁰ Fol. 37 et seq.

wara li waqa' mill-għoli. L-Ispettur spjega kif huwa kien mar fuq il-post tal-incident iżda meta wasal il-vittma diġa kien ittiegħed l-isptar permezz ta' ambulanza. Innota krejn li miegħu kien hemm gaġġa li fih allegatament il-vittma kien qed jagħmel ix-xogħol u li kien fiha x'ħin waqa'. Ma kienx ħa stqarrijiet peress li dawn ittiegħdu direttament mill-espert maħtur mill-Maġistrat Inkwerenti. Ix-xhud ikkonferma wkoll ir-rapport li huwa kien għamel lill-Maġistrat Inkwerenti b'rabta ma' dan il-każ kif wkoll l-updates li huma għamel fl-okkorrenza relattiva għal dan il-każ.

PC 1097 Mario Casha¹¹ xehed li l-unika involviment li kellu fil-każ kien li wassal lis-surgent 1407 fuq il-post tal-incident. X'ħin wasal diġa kien hemm l-ambulanza qed tassisti lill-vittma. Kawża tal-incident kien ingabar ħafna traffiku u għalhekk hu kien anke ħa ħsieb jidderiegi t-traffiku.

PS 1407 Frank Portelli¹² xehed illi għall-ħabta tal-ħdax ta' filgħodu (11.00am) gie infurmat li kien seħħ incident fi Triq l-Imġarr u mar fuq il-post flimkien ma' PC 1097. Fuq il-post diġa kien hemm PS 1040 u PC 534. Kien hemm wkoll l-ambulanza li kienet qed tgħabbi lill-vittma biex tiegħu l-isptar. Huwa baqa' fuq il-post flimkien ma' PC 1097 sabiex ma jintmessux il-provi. Fuq il-post kien hemm gaġġa li kienet qegħda fuq il-bankina u kien hemm krejn armat. Kien hemm ix-xufier tal-krejn, ċertu Christopher Grech li kellu qatgħa kbira fuqu. Mistoqsi x'gara, Grech qallu illi kellu tnejn minn nies fil-gaġġa sabiex ikaħħlu l-vojt ta' bejn żewġt binjiet, u f'ħin

¹¹ Fol. 39.

¹² Fol. 41 et seq.

minnhom jara wieħed minnhom niežel. Ix-xhud zied illi meta kkuntattja lil PS 1040, dan infurmah illi l-vittma kien jinsab fil-periklu tal-mewt u għalhekk informa lill-Ispettur tal-Għassa Frank Anthony Tabone fejn dan tal-aħħar mar fuq il-post u informa lill-Magistrat tal-Għassa bl-inċident.

PS 1040 John Grima¹³ xehed illi dak inhar tal-inċident huwa kien xogħol mobile u għall-ħabta tal-ħdax ta' filgħodu gie infurmat li kien seħħ inċident fi Triq l-Imġarr, Xewkija. Huwa mar fuq il-post u hemm sab krejn armata bin-numru EAZ 973. Il-gaġġa li jtellgħu bil-krejn biex jaħdmu minn go fiha kienet mal-art u kien fiha xi bramel taż-żebgħa. Kien hemm ukoll l-ambulanza li kienet qed tgħabbi lill-vittma biex tieħdu l-Isptar. Huwa flimkien ma' Pulizija ieħor skortaw l-ambulanza lejn l-Isptar. Meta waslu l-isptar irrizulta li l-persuna li wegġġgħet kienet Eucharisto Sultana. Mill-Isptar mill-ewwel indikawlu illi l-vittma kienet fil-periklu tal-mewt. Iben il-vittma Anthony Sultana qallu dan il-kliem *“Kien fadlilna għaxar minuti xogħol bejn faċċata u oħra. Konna fuq ġol-gaġġa jien u missieri, missieri serraħ mal-bieba tal-ġenb u infetħet bih u mar għal-isfel.”* Meta ix-xhud saqsieh jekk il-gaġġa kinux ġabuha huma stess jew inkella ħaddiehor, Anthony Sultana rrisponda li l-gaġġa ma kinitx tiegħu.

PC 534 Joseph Cini¹⁴ xehed li fil-ħamsa u għoxrin (25) ta' April 2015, huwa kien xogħol mas-Surgent PS 1040 John Grima. Għall-ħabta ta' nofsinhar neqsin kwart, huma ġew infurmati li kien seħħ inċident fil-main road tax-

¹³ Fol. 48 et seq.

¹⁴ Fol. 50.

Xewkija ħdejn is-showroom ta' Bajada Auto Dealer. Huma marru mill-ewwel fuq il-post fejn sabu persuna mixħuta mal-art fuq il-bankina. Kien hemm wkoll krejn bin-numru tar-reġistrazzjoni EAZ 973 li kellha gaġġa magħnha. Il-persuna involuta ittieħdet bl-ambulanza l-Isptar. Hu flimkien mal-kollega tiegħu kienu skortaw l-istess ambulanza lejn l-Isptar.

Dottor Bridget Ellul u Dottor Michael Refalo¹⁵ kienu t-tobba li għamlu l-awtopsja fuq Eucharistico Sultana fis-sebġha u għoxrin (27) t' April 2015 u ċjoe' jumejn wara li miet. Spjegaw li irriżulta illi l-vittma miet riżultat tal-ħafna feriti li huwa sofra, l-aktar fuq in-naħa tax-xellug ta' ġismu, liema feriti kienu kompatibbli ma' waqa' mill-għoli. Dawn il-feriti ikkawżaw emoraġġiet interni fis-sider u fiż-żaqq u konsegwentement wasslu għall-mewt tal-istess Sultana.

Max Xuereb¹⁶, l-espert tal-fotografija, u l-**Perita Cornelia Tabone**¹⁷ ikkonfermaw ir-rapporti redatti minnhom fl-atti tal-inkjesta maġisterjali. Max Xuereb kien ġie nominat sabiex jjieħu r-ritratti tal-lok fejn seħħ l-inċident filwaqt li l-Perita Tabone kienet ġiet nominata biex tagħmel pjanta tal-lok ta' fejn seħħ l-inċident.

Anthony Sultana¹⁸ li jġi iben il-vittma xehed illi l-inċident ġara għall-ħabta tal-għaxra u nofs ta' filgħodu (10.30am). Kien jaf eżatt il-ħin għax ftit

¹⁵ Fol. 61 et seq

¹⁶ Fol. 81

¹⁷ Fol. 82.

¹⁸ Fol. 86 et seq.

qabel missieru kien għadu kif saqsieh il-ħin. Hu flimkien ma' missieru kienu qegħdin fil-gagġa jagħmlu xogħol ta' tikkil u tibjid. Missieru kien *self employed* u dak inhar huwa kien mar jgħin lil missieru. Sid il-post kien kera l-krejn. Spjega illi huma kienu telgħu fil-gagġa minn fuq il-bejt tal-post li kien qed isir ix-xogħol fih. Kompla jgħid li missieru kien fuq in-naħa tal-lemin tal-gagġa u meta mar isserraħ mal-bieba tal-gagġa, din infetħet u missieru baqa' nieżel għall-isfel. Ix-xufier tal-krejn kellu jimmanuvra l-gagġa fejn ikollhom bżonn jagħmlu x-xogħol iżda meta seħħ l-incident, il-gagġa kienet wieqfa.

Mistoqsi x'ilbies ta' protezzjoni kienu lebsin, ix-xhud jgħid illi ma kellhomx *helmet*, iżda kellhom *safety shoes* li kien tagħhom u mhux provdut minn terzi. Mistoqsi jekk hu u missieru kinux għamlu xi korsijiet dwar is-sigurtà fuq il-post tax-xogħol, huwa jirrispondi fin-negattiv.

Francis Bonello¹⁹, sid il-post fejn kien qed isir ix-xogħol gēwwa *Saint John Court*, Triq l-Imġarr, Xewkija xehed illi huwa kien qabbad lill-kuntrattur Eucharistico Sultana sabiex jagħmel xogħol ta' tikkil u tqegħid ta' madum u jagħmel it-tlestija (*finishing*) tal-blokka. Bonello kompla jgħid li l-ftehim kien li jekk il-vittma kellu bżonn xi high-up, dan kellu jaħseb għalih hu bl-ispejjeż jagħmel tajjeb għalihom l-istess Bonello. Ix-xhud stqarr kif Sultana kien qallu li l-persuna li s-soltu Sultana kien iqabbad bil-high-up ma setax u qallu jindikalu jekk kienx jaf lil xi ħadd ieħor. Bonello kien għamel kuntatt ma' Peter Paul Said u dan kien aċċetta li jipprovdilu crane għal Sultana. Ix-

¹⁹ Fol. 92 et seq.

xhud stqarr li fuq ħinijet u dettalji Said u Sultana kienu ftehm direttament ma' xulxin. Ix-xhud ippreżenta kopja tal-kuntratt tax-xogħol li kien sar bejnu u bejn Eucharistico Sultana.

Dottor Mario Buttigieg²⁰ ikkonferma r-rapport li huwa kien għamel fl-atti tal-inkjesta maġisterjali li infetħet b'rabta ma' dan il-każ. Huwa kien irrakkomanda li kellhom jittieħdu passi kriminali kontra ż-żewġ imputati għan-nuqqasijiet identifikati minnu fl-istess rapport. Buttigieg sostna li ż-żewġ imputati ma kinux osservaw ir-regolamenti kemm tal-Kodiċi Kriminali u anke dawk konċernanti s-saħħa u sigurta fuq il-post tax-xogħol li jemanu mill-Att prinċipali kif wkoll mil-legislazzjoni sussidjarja.

Clint Cachia²¹, uffiċjal tas-saħħa u sigurta mal-Awtorita għas-Saħħa u Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol xehed li dakinhar li seħħ l-incident huwa kien aċċeda fuq il-post. Spjega li kien sab krejn bin-numru ta' reġistrazzjoni EAZ 973 u li fejnha kien hemm gaġġa tal-metall li normalment tintuża biex fija jkunu jistgħu jitilgħu n-nies biex jaħdmu. Kien hemm ukoll ix-xufier tal-krejn u ċioe l-imputat Christopher Grech li spjegalu x'kien qed isir. Grech kien impjegat ma' Said Construction u dak inhar kien assenjat bħala xufier mal-krejn. Christopher Grech kien qallu illi qabel bdew ix-xogħlijiet kien informa lill-vittma u lil ibnu li kellu żewġ *harnesses* u staqsihom jekk ridux jużawhom waqt li jkunu fil-gaġġa iżda huma irrifjutaw li jużawhom. Minn eżami li sar fuq il-gaġġa, ix-xhud innota li din ma kellhiex serial number u

²⁰ Fol. 111.

²¹ Fol. 113 et seq.

kienet tal-qies ta' 243cm x 96cm x96cm. Kellha bieba fuq naħa minnhom illi kienet tinfetaħ il-barra. Jidher illi l-bieba kellha firroll u l-lock li jżomm il-firroll fil-post kellu l-welding maqtuġħ. Irrizulta illi l-krejn u l-gaġġa kienu ta' Said Construction. Dan ikkonfermah Peter Paul Said li mar fuq il-post tal-inċident. Said qal li Francis Bonello kien kera l-krejn u l-gaġġa mingħandu. Intalab ċertifikat tal-krejn iżda dan kien skada f'Marzu ta' dik is-sena stess. Intalab iċ-ċertifikat tal-gaġġa, u għalkemm ġie preżentat wieħed minn Peter Paul Said, dan ma kienx iċ-ċertifikat tal-gaġġa konċernata. Fil-fatt il-qisien kienu totalment differenti. Iċ-ċertifikat tal-gaġġa li kienet qed tintuża qatt ma ġie provdut iżda lanqas kien intalab mix-xhud.

Fir-rapport li ħejja x-xhud flimkien ma' kollega tiegħu Shylon Muscat ġie kkonstatat illi sid il-propjeta' Francis Bonello ma kienx inkariga uffiċjal tas-saħħa u s-sigurta fuq il-post tax-xogħol sabiex jissorvelja x-xogħolijiet. Ikkonstata ukoll illi l-bieba tal-gaġġa kienet tinfetah il-barra. Dan kien jirrappreżenta metodu ta' ftuħ ħażin peress li l-gaġġa kif irregolata mir-Regolamenti dwar is-Saħħa u s-Sigurta fuq il-post tax-xogħol jeħtieġ li tkun tinfetaħ il-ġewwa u dan sabiex qatt ma jkun possibbli li l-bieba tinfetah mill-lukkett meta titella fl-ajru bil-konsegwenza li ħaddiem jaqa' mill-għoli.

L-uffiċjali innutaw wkoll kif il-bieba in kwistjoni kienet tingħalaq b'lukkett li kellu l-welding miksuri. Ġie innotat ukoll illi l-gaġġa ma kelliex serial number biex tiġi identifikata. Fir-rapport tagħhom l-uffiċjali ikkonkludew illi kieku l-bieba tal-gaġġa kienet mibnija skond il-linji gwida u tingħalaq

b'lukkett effettiv, il-bieba ma kinitx tkun tista' tinfetaħ. L-inċident kien jiġi evitat wkoll li kieku l-bieba kienet tinfetaħ 'l ġewwa u li kieku l-*bolt stopper* ma kinitx miksur. Ix-xhud spjega li r-responsabbilita' sabiex jipprovi tagħmir tax-xogħol sigur kienet taqa' fuq Said Construction Limited bħala dak li jhaddem (employer). Madanakollu, il-fatt li l-vittma u ibnu allegatament irrifjutaw li jagħmlu użu tal-harness offrut minn Grech kellu effett kontributorju. Dan għaliex seta' kien il-każ li bil-harness l-inċident kien jiġi evitat. Ix-xhud sostna wkoll li l-operatur tal-krejn ma kellux biss joffri l-harness iżda kellu jesigi li dan jintlibes. Il-fatt li m'imponiex l-użu tiegħu ifisser li kien parteċipi fin-nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti dwar is-saħħa u s-sigurta.

Ir-rapport li xehed fuqu Clint Cachia ġie anke konfermat bil-ġurament minn **Shylon Muscat**²², uffiċjal ieħor tal-Awtorita tas-Saħħa u Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol, peress li Muscat wkoll kien involut fil-formulazzjoni tal-istess rapport.

Grezzju Bonello²³ xehed li huwa kien ħadem qabel bdew jaħdmu l-vittma u ibnu. Huwa kien għamel ix-xogħol ta' membrane li kellu jagħmel u telaq minn fuq il-post.

²² Fol. 139.

²³ Fol. 145 et seq.

Marcel Tabone²⁴ xehed in rappreżentanza ta' Jobsplus fejn ikkonferma li l-imputat Christopher Angelo Grech kien impjegat ma' Peter Paul Said fid-data tal-ħamsa u għoxrin (25) ta' April 2015.

Dr Renata Formosa²⁵ xehdet in rappreżentanza tal-Malta Financial Services Authority. Mid-dokument preżentat minn din ix-xhud irriżulta li Peter Paul Said u Christopher Angelo Grech ma kellhom l-ebda sehem fil-kumpanija Said Construction Limited fil-ħamsa u għoxrin (25) ta' April 2015. Dan għaliex il-kumpanija kienet giet kanċellata mir-Registru tal-kumpaniji fil-ħdax (11) ta' Marzu 2010.

L-Inġinier Mario Magri²⁶ ikkonferma illi huwa kien ħareġ ċertifikat għall-krejn kif wkoll għall-gaġġa li kellha s-serial number 81403. Meta muri ritratti tal-gaġġa a fol. 141 *et seq* tal-proċess, ix-xhud pero ma setax jikkonferma li dik kienet l-istess gaġġa li huwa kien iċċertifika peress li *serial number* fuq il-gaġġa ma kienx jidher.

C. Kunsiderazzjonijiet dwar l-Imputazzjonijiet

Ikkunsidrat;

- L-Imputat Peter Paul Said

²⁴ Fol. 166 et seq

²⁵ Fol. 174

²⁶ Fol. 194 et seq/.

In kwantu jirrigwarda l-imputat Peter Paul said, l-istess imputat ammetta l-akkużi kollha miġjuba fil-konfront tiegħu. In vista tal-ammissjoni volontarja u inkondizzjonata tal-istess Peter Paul Said, il-Qorti m'għandhiex triq oħra għajr li issib lill-imputat Peter Paul Said ħati tal-akkużi kollha li ġew miġjuba fil-konfront tiegħu.

Fis-sottomissjonijiet tagħhom dwar il-piena, kemm -il Prosekuzzjoni kif wkoll id-difiża issuggerew in linea ta' patteggjament, li l-Qorti in kwantu jirrigwarda Peter Paul Said għandha timponi multa ta' ħamest elef ewro (€ 5,000) bħala piena. Tenut kont li:

- (a) intlaħqet transazzjoni fuq il-pendenzi ċivili bejn l-imputat Peter Paul Said u l-verrieta tal-vittma kif anke verbalizzat fis-seduta tal-ħmistax (15) ta' Ottubru 2024;
- (b) il-parte civile civile irrinunzjat għal dak kollu li huwa rinunzjabbli fil-konfront ta' Peter Paul Said in vista tat-transazzjoni li intlaħqet bejn l-istess Said u l-verrieta tal-mejjet;
- (c) il-parte civile irrimettiet ruħha għall-piena proposta;
- (d) kien hemm negligenza kontributorja da parti tal-vittma li naqas li jilbes *safety harness* meta kien konxju li kien sejjer jaħdem fl-għoli kif

wkoll huwa serraħ mal-bieba tal-istess gagħa waqt li kien qed jagħmel ix-xogħol bil-konsegwenza li din ċediet;

il-Qorti tqis li l-piena sugħgerita in kwantu jirrigwarda l-istess Peter Paul Said hija waħda li hija idoneja fiċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ.

In vista tal-ammissjoni tal-imputat Peter Paul Said, il-Qorti sejra wkoll tgħaddi biex tapplika fil-konfront tiegħu l-artikolu 533 tal-Kap. 9. Infatti fid-*decide* l-Qorti sejra tordna wkoll li b'żieda mal-piena li se tiġi imposta l-imputat Peter Paul Said għandu jagħmel tajjeb għal sehem mill-ispejjeż inkorsi b'rabta mal-inkjesta maġisterjali li saret in konnessjoni ma' dan l-inċident. Il-Qorti mhux se tordna li l-imputat Said għandu jagħmel tajjeb għall-intier tal-ispejjeż stante li huwa ma kienx l-uniku persuna indikat fl-inkjesta maġisterjali sabiex jittieħdu passi kriminali fil-konfront tiegħu in konnessjoni mal-inċident *de quo*.

- **L-Imputat Christopher Angelo Grech**

Kuntrarjament għall-imputat Peter Paul Said, l-imputat Christopher Angelo Grech ma ammettiex l-akkużi miġjuba fil-konfront tiegħu u għalhekk din il-Qorti trid tevalwa l-provi sabiex tistabilixxi jekk l-imputat Grech jistax jitqies li huwa ħati tal-imputazzjonijiet li ġew miġjuba fil-konfront tiegħu.

Fin-nota ta' rinviju ta' ġudizzju, l-Avukat Ġenerali qed jgħid li fil-konfront tal-imputat Christopher Angelo Grech tista' tinstab ħtija fl-artikolu 225(1) tal-Kap. 9 kif wkoll fl-artikoli 6(2)(e) u l-artikolu 7(1) tal-Kap. 424 tal-Liġijiet ta' Malta.

I. **Ir-Reat taħt l-Artikolu 225(1) tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta**

L-artikolu 225(1) tal-Kodiċi Kriminali jistipola:-

(1) Kull min, b'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni, jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew professjoni tiegħu, jew b'nuqqas ta' tħaris ta' regolamenti, jikkaguna l-mewt ta' xi ħadd, jeħel, meta jinsab ħati, il-piena ta' priġunerija għal żmien mhux iżjed minn erba' snin jew multa mhux iżjed minn ħdax-il elf sitt mija u sitta uerbghin euro u sebgħa u tmenin ċenteżmu (€11,646.87)."

Biex tirriżulta l-offiża kontemplata f'dan l-artikolu huwa neċessarju li tirrikorri kondotta volontarja negligenti, konsistenti ġenerikament f'nuqqas ta' ħsieb (imprudenza), negligenza jew traskuraġni, jew ta' ħila (imperizja) fl-arti jew professjoni, jew konsistenti speċifikament fin-nuqqas ta' osservanza tal-liġijiet, regolamenti, u ordnijiet simili. Din trid tkun segwita b'ness ta' kawżalita' minn akkadut dannuż involontarju. Fi kliem **Antolisei**, irid ikun hemm, *"quel rapporto di causalita' che deve*

intercedere tra la condotta imprudente o neglgente e l'evento.”²⁷ Isegwi għalhekk illi fil-materja tal-kolpuż, irid ikun hemm neċessarjament element ta' xi attività diretta partikolari li minhabba nuqqas ta' ċerta prekawzjonijiet jistgħu jiġu leżi, dannegġjati jew ippreġudikati l-interessi ta' terzi persuni.

Fi kliem il-Professor Giuseppe Santaniello, wieħed jista' jitkellem fuq delitt kolpuż *“quando l'evento, anche se preveduto, non e' voluto dall'agente e si verifica a causa di negligenza o imprudenza o imperizia ovvero per inosservanza di leggi, regolamenti, ordini o discipline. Nel reato colposo e' volontaria la condotta del soggetto agente; mentre non e' voluto l'evento.”²⁸*

Id-definizzjoni mogħtija minn Santaniello hija waħda sogġettiva fis-sens li qed tenfasizza ħafna bħala element fundamentali fid-delitt kolpuż dak tal-prevedibbilita' tal-event mhux volunt. Din hija t-teorija klassika u tradizzjonali żviluppata mill-Carrara li anke giet abraċċjata mill-Qrati tagħna. Fil-kamp kriminali dan l-element ta' prevedibbilita' jimmanifesta ruħu f'dak li Archbold iqis bħala *“a reckless disregard for the safety of others”²⁹* u huwa proprju dan li jikkostitwixxi n-negliġenza kriminali.

²⁷ Antolisei F., *Manuale di Diritto Penale – Parte Speciale I*, 14th Edizione (2002), Dott. A. Giuffrè Editore (Milano), p 73. Ara wkoll is-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Jason Friggieri**, deċiża fil-11 ta' Lulju 1995 mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Inferjuri)

²⁸ Santaniello G., *Manuale di Diritto Penali*

²⁹ Kif ikkwotat fis-sentenza **Il-Pulizija vs Saverina sive Rini Borg et**, deċiża fil-31 ta' Lulju 1998 mill-Qorti tal-Appell Kriminali (Inferjuri), Riportata Vol. 82 (IV), p 270

Teżisti wkoll it-teorija oġġettiva tad-delitt kolpuż li teskludi kompletament l-element tal-prevedibbilita' u tippunixxi l-event bħala konsegwenza ta' kondotta ta' xi ħadd li ma jkunx konformi mal-esiġenzi tad-dritt u tal-liġi. Skond din it-teorija: *"l'evento dannoso e contrario al diritto e' punibile quando esso sia il prodotto immediato o mediato di un atto volontario di un uomo, il quale atto, sebbene non rivolto a un fine antigiusuridico, si e' esplicato con mezzi rivelatisi non normali all'idea del diritto."*³⁰ Dan kollu jirriduċi ruħu għal żewġ elementi prinċipali, u cioe' (a) li l-aġent hu l-kawża effiċjenti jew effettiva tal-event; u (b) li l-kondotta tiegħu jew mezz minnu adoperat huwa kontra l-liġi.³¹ Għalkemm kien hemm każijiet limitati fejn il-Qrati tagħna adottaw il-linja oġġettiva, minn analiżi tal-ġurisprudenza jidher li fil-maġġoranza tal-każi giet iktar segwita t-teorija suġġettiva li tesigi l-element tal-prevedibbilita' tal-ħsara jew dannu li jista' jiġi kkawżat mill-aġent minħabba l-kondotta tiegħu.

Il-kunċett ta' kulpa fil-qafas ġuridiku kriminali Malti għalhekk jista' faċilment jiġi definit bħala *"kondotta volontarja (azzjoni jew ommissjoni) li tikkawża event antigiusuridiku, mhux volut, iżda prevedibbli, b'mod li seta' jiġi evitat bl-użu ta' attenzjoni jew prudenza fi grad normali."*³²

Fi kliem il-Qorti tal-Appell Kriminali (Inferjuri) fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Saverina sive Rini Borg et**, deċiża fil-wieħed u tletin (31) ta' Lulju 1998, erba' huma l-elementi essenzjali ta' imġieba kolpuża: (a)

³⁰ Ibid.

³¹ Ara sentenza **Il-Pulizija vs Richard Grech**, deċiża fil-21 ta' Marzu 1996

³² Op cit (n 3) p 271

azzjoni jew ommissjoni volontarja; (b) event jew akkadut dannuż; (c) ness ta' kawżalita' bejn l-azzjoni (jew ommissjoni) u l-event jew akkadut dannuż; u (d) il-prevedibbilita' u eċċezzjonalment il-previżjoni ta' dan l-event jew akkadut dannuż. Il-Qorti tkompli tispjega li l-konnotat karatteristiku tal-kulpa hu l-prevedibbilita' tal-event dannuż li l-kondotta illegali ta' xi ħadd tista' ġġib. Din hija l-kolpa normali jew l-hekk imsejġha *la colpa incosciente* a differenza minn dik imsejġha *la colpa cosciente* li hija l-kolpa bl-element fiha tal-previst tal-akkadut.

Wieħed jista' jittellem fuq kolpa normali (*incosciente*) dik tal-prevedibbli meta fil-kondotta tal-aġent hemm l-element tan-negliġenza, imprudenza, imperizja, jew nuqqas ta' tħaris ta' dritt. Min-naħa l-oħra, l-kolpa *cosciente* tirriżulta meta quddiem il-kondotta tal-aġent, l-akkadut dannuż, bħala konsegwenza għal dik il-kondotta, jidher possibbli. B'danakollu l-aġent xorta jwettaq dak l-aġir tiegħu bl-isperanza li dak li hemm possibiltà li jsejħ ma jiġrix. M'hemmx dubju li din hija forma ta' kolpa aktar gravi mill-kolpa normali u tista' tgħid li tikkonfina mad-doluż għaliex l-aġent ikollu f'moħħu li l-event dannuż jista' jirriżulta, għalkemm ma jkollux l-intenzjoni speċifika li jridu jsejħ.

Il-kondotta kolpuża tirriżulta minn atti ta' negliġenza, imprudenza, imperizja, u non-osservanza ta' liġijiet u regolamenti. L-imprudenza jista' jingħad li tiġi mill-aġir ta' xi ħadd mingħajr ma jieħu l-oportuni kawteli; in-negliġenza tiġi mid-disattenzjoni u disakkortezza tal-aġent fil-kondotta tiegħu; l-imperizja hija l-forma speċifika tal-kolpa professjonali li fi kliem

Manzini hija *“inettitudine e insufficienza professionale generali e specifica, nota all’agente, di cui egli vuole non tener conto”*.³³ Il-kolpa tista’ wkoll tkun dovuta għan-non-osservanza tal-ligijiet jew regolamenti, bħalma huma l-assjem ta’ regoli predisposti mill-awtorita’ pubblika dwar xi attività determinata u speċifika bl-iskop li tiġi evitata l-possibiltà ta’ ħsara u dannu lil terzi persuni.

Dan kollu magħdud ifisser li biex tiġi radikata ħtija għar-reat ta’ omiċidju involontarju, irid jiġi riskontrat u aċċertat ness ta’ kawżalita’ bejn l-event dannuż u l-kondotta kolpuża tal-aġent, b’mod li l-event dannuż ikun konsegwenza tal-azzjoni tal-aġent. Fil-fatt, kif diġà’ ngħad, l-imputazzjoni ta’ event leżiv irid ikollha bħala punt ta’ partenza l-presuppost li l-aġent jkun ikkontribwixxa materjalment għar-riżultat dannuż u li jkun jeżisti, allura, rapport ta’ kawżalita’ materjali bejn il-kondotta tal-aġent u l-istess event dannuż. Dan l-aċċertament tan-ness kawżali bejn l-azzjoni jew l-ommissjoni u l-event dannuż huwa fundamentali għall-attribuzzjoni ta’ ħtija kriminali.³⁴

Minn eżami tal-atti proċesswali, din il-Qorti ma tarax li b’xi mod u manjiera l-imputat Christopher Angelo Grech ikkawża jew ikkontribwixxa direttament jew indirettament, b’xi azzjoni jew ommissjoni partikolari tiegħu, għall-mewt sfortunata ta’ Eucharistico Sultana. Infatti ma irriżultax li Grech – li dakinhar kien responsabbli mill-immanuvrar tal-krejn – għamel

³³ Ibid p 272

³⁴ Il-Pulizija v Anthony Azzopardi et – 28.10.2024

xi manuvra fit-tħaddim tal-krejn li waslet sabiex il-vittma waqa' mill-gaġġa għall-isfel. Anzi fil-mument li seħħet il-waqgħa, il-krejn ma kienx qed jiċċaqlaq u ma kien qed isir l-ebda manuvrar tal-gaġġa minn Grech. Dan ġie konfermat minn ħadd ħlief Anthony Sultana, iben il-vittma, li kien fl-istess gaġġa ma' missieru fil-ħin li seħħ l-incident. Infatti fuq mistoqsija speċifika ta' din il-Qorti diversament preseduta jekk il-krejn bil-gaġġa kinitx miexja fil-mument li l-vittma waqa' mill-istess, Anthony Sultana wieġeb li l-gaġġa kienet wieqfa.³⁵ Kif spjega l-istess Anthony Sultana, l-incident seħħ hekk kif missieru mar iserraħ mal-bieba tal-gaġġa biex jilħaq fil-faċċata u din ċediet bih bil-konsegwenza li missieru waqa' għall-isfel.

Dwar l-idonjeta o meno tal-gaġġa għax-xogħol li kienet qed tintuża għalih, l-imputat Christopher Angelo Grech huwa kompletament estraneju għal din il-materja u żgur li m'għandux iwieġeb għan-nuqqasijiet serji fejn tidħol sigurta li kien fiha din il-gaġġa. Grech ma kienx hu li inkariga lil Sultana sabiex jagħmel ix-xogħol, ma kienx hu s-sid tal-gaġġa u lanqas ma kien hu li ipprovda l-gaġġa. Infatti Grech, il-gaġġa sabha fuq il-post tal-incident x'ħin mar bil-krejn. Hu kien sempliciment impjegat ma' Peter Paul Said – kif anke irriżulta mix-xhieda tar-rappreżentant tal-Jobsplus – u dakinhar sempliciment intbagħat mill-imgħallem tiegħu fuq is-sit fejn seħħ l-incident sabiex iħaddem il-krejn bil-gaġġa. Il-gaġġa kienet propjeta tal-imputat l-ieħor Peter Paul Said u għalhekk ir-responsabbilita għaž-żamma u l-manutensjoni tal-gaġġa kienet unikament u esklussivament ta' Peter

³⁵ Xhieda mogħtija m fis-seduta tas-sebġha u għoxrin (27) ta' Settembru 2017, fol. 89.

Paul Said, bħala sid u l-persuna li ipprovda l-istess. Peter Paul Said ġia ammetta għall-imputazzjonijiet kontra tiegħu f'dan ir-rigward.

Fid-dawl tal-premess, il-Qorti ma tqisx li l-imputat Christopher Angelo Grech għandu jgħorr xi responsabbilita għall-mewt ta' Eucharistico Sultana u għalhekk Grech sejjer jiġi liberat mill-ewwel (1) imputazzjoni miġjuba fil-konfront tiegħu.

II. L-Artikolu 6(2)(e) tal-Kap. 424³⁶

Dan l-artikolu jistabilixxi li: *“Il-miżuri li għandhom jittieħdu minn min iħaddem biex jevita dannu fiżiku u psikoloġiku, korriment jew mewt, fuq il-postijiet tax-xogħol, għandhom jittieħdu fuq il-bażi ta' dawn il-prinċipji ġenerali ta' prevenzjoni li ġejjin, jiġifieri – (e) li jittieħdu l-miżuri neċessarji kollha biex jirriduċu r-riskju kemm ikun raġonevolment Prattiku, inkluż li jitbiddel dak li huwa perikoluż b'dak li ma jkunx perikoluż jew li jkun anqas perikoluż.”*

Minn qari tal-artikolu huwa ċar li l-oneru impost b'dan l-artikolu huwa fuq il-persuna ta' min iħaddem. Il-Kap. 424 jiddefinixxi min iħaddem bħala: *“il-persuna li għaliha jsir xogħol jew jiġi mogħti servizz minn iħaddiem jew li jkollha relazzjoni ta' xogħol ma' iħaddiem, u tinkludi kuntrattur jew sub-kuntrattur li jagħmel xogħol jew jagħti servizz jew jintrabat biex jagħmel xi xogħol jew*

³⁶ Jiġi senjalat li l-Kap. 424 illum ġie abrogat fl-interita tiegħu. Minfloku idahħal il-Kap. 646, l-Att dwar is-Saħħa u Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol. Il-Qorti pero xorta hija obbligata li tevalwa l-każ fid-dawl tal-artikoli indikati taħt il-Kap. 424 minkejja li dawn ġew abrogati. Dan in vista ta' dak li jipprovdi l-artikolu 12 tal-Kap. 249, l-Att dwar l-Interpretazzjoni.

jagħti xi servizzi.” L-imputat Christopher Angelo Grech assolutament ma jistax jiġi kunsidrat li f’dan il-każ partikolari huwa kien il-persuna li kien qed “iħaddem”. Kif ġia senjalat aktar qabel f’din is-sentenza, ix-xogħol ma kienx qed isir fl-interess tiegħu. Huwa lanqas ma kien il-kuntrattur jew inkella s-sub-kuntrattur li ipprovda l-krejn u l-gaġġa. Sempliciment huwa kien impjegat tas-sub-kuntrattur Peter Paul Said li ġie inkarigat minn Francis Bonello u l-vittma Eucharistico Sultana flimkien. Grech sempliciment ingħata l-inkarigu mill-imgħallem tiegħu biex iħaddem il-krejn dakinhar tal-inċident. Għalhekk din il-Qorti ma tqisx, li l-obbligi legali identifikati mill-artikolu 6(2)(e) tal-Kap. 424 kienu b’xi mod jestendu għall-istess Grech. Per konsegwenza għalhekk Grech ma jista qatt jinstab ħati ta’ xi ksur taħt dan l-artikolu.

III. L-Artikolu 7(1) tal-Kap. 424

L-artikolu 7(1) tal-Kap. 424 jistabilixxi li: *“Huwa d-dmir ta’ kull ħaddiem li jissalvagwardja s-saħħa u s-sigurtà tiegħu nnifsu kif ukoll dik ta’ persuni oħra li jistgħu jiġu affettwati bix-xogħol li jkun qiegħed isir.”* Id-diċitura ta’ dan l-artikolu hija pjuttost wiesa’. Wieħed jifhem li dan sar bl-iskop li l-leġislatur jolqot ix-xenarji kollha possibbli. Mis-sottomissjonijiet tagħhom, il-Prosekuzzjoni u l-parte civile jidher li qed jattribwixxu responsabbilità kriminali lill-imputat Christopher Angelo Grech għar-raġuni li dan ma insistiex mal-vittma u ibnu sabiex jilbsu s-safety harnesses li kien hemm fil-krejn dakinhar li seħħ l-inċident. Isostnu li Grech kellu r-responsabbilità li jara li dawn jintlibsu u li la darba l-vittma u ibnu irrifjutaw li jilbsu l-istess, allura huwa kellu jirrifjuta li jħaddem l-istess krejn. La darba Grech iddeċieda li xorta jtella’ lill-vittma u lil

ibnu fil-gagġa tal-krejn minkejja li dawn għażlu li ma jilbsux *s-safety harness*, dan jirrendih kriminalment responsabbli għall-akkadut.

Bħala fatt ma jidhirx li huwa kontestat li fil-krejn dakinhar li seħħ l-inċident kien hemm numru ta' *safety harnesses*. Il-punt li m'hemmx qbil fuqu huwa jekk effettivament Grech kienx informa lill-vittma u lil ibnu bil-fatt li kellu *safety harnesses* fil-krejn. Fid-deposizzjoni tiegħu quddiem il-Perit Tekniku Dr Mario Buttigieg, l-imputat Grech jistqarr li huwa ma infurmax lil Sultana u lil ibnu bis-*safety harnesses* li kellu. Fil-verżjoni imbagħad li l-istess Grech ta lil Clint Cachia u Shylon Muscat, uffiċjali mill-Awtorita tas-Saħħa u Sigurta fuq il-Post tax-Xogħol, huwa sostna li kien informa lil Sultana dwar dawn il-harnesses. Fid-deposizzjoni tiegħu quddiem l-espert Dr Mario Buttigieg, Anthony Sultana, iben il-vittma, jistqarr li hadd ma kien qalilhom b'dawn il-harnesses. Irrispettivament mill-fatt dwar jekk l-imputat Grech kienx informa lill-vittma u lil ibnu dwar is-*safety harnesses*, il-Qorti ma taqbilx mar-raġunament li Grech kellu obbligu pożittiv li jara li dawn jintlibsu u l-fatt li dawn ma intlibsux allura jirrendieh kriminalment responsabbli. Li kieku Grech kien sid il-propjeta fejn kien qed isir ix-xogħol jew inkella kien b'xi mod il-persuna responsabbli speċifikament mis-saħħa u s-sigurta fuq il-lant fejn kien qed isir ix-xogħol, wieħed forsi seta' jagħti piż lil dan l-argument. Pero Grech la kien sid il-propjeta u lanqas b'xi mod responsabbli għas-saħħa u sigurta fuq il-lant fejn kien qed isir ix-xogħol. Kif intqal huwa kien l-adett mal-krejn li kienet ġiet mikrija għall-użu speċifiku minn sid il-post u l-kuntrattur tiegħu. Kif ġia senjالات, l-istess Grech m'għamel xejn fil-kors tad-doveri tiegħu li b'xi mod jindika li huwa ġie jaqa' u jqum mis-saħħa u s-sigurta tal-vittma u ibnu u li

wassal għal dan l-incident fatali. Għalhekk il-Qorti ma tqisx li l-imputat Grech aġixxa bi ksur tal-artikolu 7(1) tal-Kap. 424.

Il-Qorti għalhekk sejra tgħaddi sabiex tillibera lill-imputat Grech mill-imputazzjonijiet kollha miġjuba fil-konfront tiegħu.

D. Decide

Għaldaqstant għal dawn il-motivi:

- (i) **mhux qiegħda issib lill-imputat Christopher Angelo Grech ħati** tal-imputazzjonijiet kollha li ġew miġjuba fil-konfront tiegħu u qiegħda tilliberah minn kull ħtija u piena;
- (ii) wara li rat l-artikoli 17, 23, 31, 49, 50, u 225(1) tal-Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta, l-artikoli 6(1), 6(2), 6(2)(e), 7(1) u 38 tal-Kap. 424 tal-Liġijiet ta' Malta, ir-regolamenti 5(2)(a), 5(3) u 5(5) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 424.30 u r-regolamenti 5(2)(a), 5(3) u 5(5) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 424.35 qed issib lill-**imputat Peter Paul Said** fuq ammissjoni tiegħu stess **ħati tal-imputazzjonijiet kollha** miġjuba fil-konfront tiegħu u qiegħda tikkundannah għall-ħlas ta' multa komplessiva ta' ħamest elef ewro (€ 5,000).

In oltre wara li rat l-artikolu 533 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, il-Qorti qed tordna lill-ħati Peter Paul Said sabiex fi żmien tlett (3) xhur mil-lum iħallas l-ammont ta' **seba' mija u tlieta u tletin ewro u sittin ċenteżmu (€ 733.60)**³⁷ rappreżentanti nofs l-ispejjeż inkorsi bil-ħatra ta' esperti u/jew periti fl-inkjesta maġisterjali li nżammet b'rabta ma' dan il-każ u li giet esebita f'din il-kawża.

Dr. Jean Paul Grech

Maġistrat

Joseph Grech

Deputat Registratur

³⁷ Perita Cornelia Tabone - € 279.66; Dr Brigitte Ellul - € 272.53; Dr Michael Refalo - € 139.76; Dr Mario Buttigieg - € 696.67; Max Xuereb - € 78.58. Total - € 1,467/20 / 2 = **€ 733.60**